

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ПЪРВИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

1. Напишете липсващата буква на звучна или беззвучна съгласна във всяка двойка.

Б □ □ □ □ Ш □ □ Т З □ □ □ □ К В □ □

2. Във всяка дума липсват еднакви гласни. Попълнете ги.

Г _ Л _ Б М _ Т _ Р С _ Л _ Т _

3. Заменете всяка подчертана буква с противоположната ѝ беззвучна съгласна. Запишете получените думи.

беда – _____ гърба – _____ гледка – _____

4. Напишете вярната буква във всяка дума.

б или п

чора__

микро__

г или к

беле__

ви__

в или ф

моли__

пала__

5. Под всяка дума напишете броя на сричките в нея.

слънце

○

камион

○

герой

○

глас

○

родина

○

майски

○

6. Напишете и или й.

По релсите се движат жълти трамва __.

Братовчед ми е полица __.

7. Отделете думите в изречението и го запишете правилно.

Огледалосе момичето във водата и веселосе за смяло.

8. Определете началото и края на всяко изречение в текста, като поставите препинателни знаци и главни букви.

в Африка било много горещо маймунката си седяла съвсем сама под едно дърво и се чудела какво да прави изведнъж забелязала папагала накъде ли отивал той с бодра стъпка

9. Открийте двете части на всяко изречение в текста, както е показано.

1 | Лястовицата е малка

| малките си.

2 | Живее в

1 | птичка.

3 | Прави го под стрехите на

| пролетта.

4 | Храни се с насекоми и

| гнездо.

5 | Много е грижлива към

| къщите.

6 | Тя е предвестник на

| червейчета.

10. Коя от предложените думи е най-подходяща? Напишете я.

Мечо Пух получи подарък и е много _____ .
(умен, радостен, интересен)

Орелът _____ високо в небето.
(живее, спи, лети)

11. Прочетете стихотворението. Отговорете на въпросите след него.

Котешки сън

Никому не е до сън –
бурята вилнее вън.

Ту с дърветата се бори.
Ту се смее, ту мърмори.

Кой ще спи в такава
време?
Само котаракът дреме.

И навярно в своя сън
вижда – пролет е навън.

Росен Василев

Защо на никого не му се спи?

Какво сънува котаракът?

Вярно ли е, че ...? Оградете верния отговор.

А. Котаракът спи спокойно. ДА НЕ

Б. В стихотворението се казва, че навън е пролет. ДА НЕ

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ВТОРИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете внимателно текста и отговорете на въпросите след него.

Кокошката със златните яйца

Имаше едно време една необикновена кокошка. Тя всеки ден снасяше по едно златно яйце, което блестеше като малко слънце.

Стопанинът на кокошката, един стар скъперник, всеки ден проверяваше теглото на яйцата. Той все се оплакваше, че не били по-големи, и въздишаше:

– Ех, да имам смелостта да тегля ножа на кокошката си! В тялото ѝ сигурно ще намеря някое голямо съкровище и ще стана най-богатият на света.

След като се колеба известно време, скъперникът най-сетне се реши и закла кокошката. Той остана поразен, като видя, че вътрешността на кокошката със златните яйца по нищо не се различава от вътрешността на обикновените кокошки. Започна да скубе косите си и да плаче, ала всичко беше напразно. Скъперникът загуби наведнъж и яйцата, и кокошката.

Лафонтен

1. Коя пословица изразява най-точно поуката от баснята?

- А) Каквото повикало, такова се обадило.
- Б) Който зло мисли, зло намира.
- В) Който иска много, остава с празни ръце.

2. От какво се е оплаквал скъперникът?

- А) От това, че яйцата са малко.
- Б) От това, че яйцата са малки.
- В) От това, че кокошката не снася всеки ден.

3. С какво е сравнено златното яйце в баснята? Открийте сравнението и го напишете.

4. Какви качества проявява собственикът на кокошката? Напишете две от тях и обяснете защо смятате, че ги притежава.

5. Как разбирате израза *започна да скубе косите си*?

6. От думите на героя извадете съществителните имена, определете рода им и ги запишете в множествено число (там, където е възможно).

7. Напишете умалителните форми на съществителните имена:

сняг –

бележник –

кутия –

8. На кой ред има съществителни имена от трите рода?

А) звънче, петле, колело

Б) шейна, сняг, игра

В) дърво, път, нощ

9. Превърнете изразите в словосъчетания от прилагателно и съществително име, както е показано в примера.

звън на камбана – камбанен звън _____

смях на дете – _____

слънце през септември – _____

нощи през лятото – _____

10. Напишете по две съществителни собствени имена към дадените думи:

държава – _____

планина – _____

11. В кое изречение думата *следи* е употребена като съществително име?

А) Заекът оставя ярки следи по снега.

Б) Вълкът следи заека много по-лесно през зимата.

В) И в двете изречения.

12. Подчертайте прилагателните имена, които могат да се отнесат към съществителното име петел. Използвайте някои от тях, за да напишете кратко описание на петела.

пъстър, бодлив, креслив, горд, бистър, ранобуден, дългоух, напет,

увлекателен, лекокрил

13. Поправете грешките и препишете текста.

Щъркелите описаха широк крък над селото и отлетяха към блиското мочуриште. Нагазиха с дългите си кръка внего, стреснаха изпалзелите наоколо жапки и отново се издигнаха да огледат целия район. После направиха остар завои и пак закражиха над санливото селце.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ТРЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете внимателно текста и отговорете на въпросите след него.

Две синегушки свиха гнездо в гъстите клони на нисък трън край една ръжена нива. Гнездото стана хубаво, меко, здраво прикрепено в бодливите клони на тръна и добре закрито от погледите на грабливите птици.

Излюпиха се синегушчетата. Щом се излюпиха, и отвориха жълтите си човчици. Все гладни, все цвъркат – пи-и! пи-и! – от сутрин до вечер. Летят родителите им нагоре-надолу да ловят мушици, буболечки, всякакви личинки. Слагат неуморно в лакомите им уста. А щом се здрачи, майка им ляга връз тях, разперва крилца. Пази ги от росата и от нощния студ.

Една сутрин дойде невестулката. Тънка, дълга, със зли очички, с бяла шийка. Спря се под тръна и клекна на задните си крака. Ослуша се, чу писъка на птиченцата в гнездото и се облиза.

Уплашено запищяха двете синегушки над гнездото. Настръхнаха от страх, но бяха готови да умрат, за да запазят рожбите си. А отдолу зверчето започна да се изкачва по тръна...

Клати се стъблото насам-натам, шуми между класовете на ръжта. Но бодлите са гъсти и остри като игли. Напразно невестулката се мъчи да се провере между тях. Убоде се по муцунката и от гняв ухапа тръна. Друг бодил едва не ѝ извади окото. Тогава тя побесня от ярост. Скочи на земята, после пак на тръна – съска, гриза стъблото му и най-сетне се запиля из нивите.

Синегушките си отдъхнаха. Трънът беше ги спасил.

Емилиян Станев

1. Кое заглавие според вас е най-подходящо за разказа на Емилиян Станев?

- А) Синегушките
- Б) Бодливият трън
- В) Невестулка

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Синегушките прогонват невестулката.
- Б) Невестулката се отказва и си тръгва.
- В) Невестулката вижда малките пиленца и започва да се катери по тръна.

Прочетете текста.

Невестулката е най-малкото животно от разред хищници. Както всички членове от рода порови невестулката е животно с тънко продълговато тяло, дълга опашка и къси крака, като това ѝ дава възможност да преследва навсякъде плячката си (предимно малки гризачи, влечуги, птици, жаби и насекоми). Козината на гърба ѝ е червеникавокафява на цвят. Коремната страна е бяла, както и частта от гушата към корема. Дължината на тялото рядко надхвърля 23 см. Опашката е дълга около 6 см. Живее в селскостопански дворове, ливади, гъсталаци, открити горски участъци, прерии, степи, полупустини.

/Енциклопедия за животните/

3. Попълнете таблицата, като посочите с X в кой текст при описанието на невестулката откривате:

	В баснята	В енциклопедичния текст	И в двата текста
Точни данни			
Чувства			
Информация за това с какво се храни			
Умалителни форми			
Сведения за цвят			

4. Намерете в текста на Емилиян Станев 3 примера, които доказват, че синегушките са добри родители. Напишете ги.

5. Какво чувство изпитва невестулката, след като се убожда по муцунката на острите бодли? Намерете в текста негов синоним.

6. Напишете как трънът спасява малките на синегушките.

7. Напишете по един антоним (дума с противоположно значение) на думите:

гладни –

зрачи се –

8. Предложете по два синонима (близкозначни) на дадените думи:

запищяха –

запиля се –

9. Напишете четири сродни думи на думата *боде*.

10. От глаголите с помощта на наставки образувайте по 2 съществителни имена.

летят -

пази -

спаси -

11. От подчертания абзац извадете 4 думи, които съдържат представки.

12. От подчертания абзац извадете съществителните имена и определете рода и числото им.

13. Поставете липсващия определителен член на съществителните имена.

Орел__ се спусна внезапно към дъб __. Врабец__ усети опасност__ и успя да се спаси от нападател__.

14. На кой ред има синоним на подчертаната в изречението дума?

Врабецът окайвал тежкия си живот.

- A) съжалявал
- B) описвал
- B) оплаквал

15. На кой ред всички съществителни имена се пишат с двойно -тт- при членуване?

- A) радост, храст, младост
- B) течност, пролет, участ
- B) машинист, мост, полет

16. Поправете грешките в текста и го препишете вярно.

Слънцето се показва, изгря и исуши локвите. По пътя плъзнаха бръмбърчета и буболечки. Врапчетата се затъркаляха в пръста. Те пърхаха с крилца и поцкачаха весело. Скоро радостта им премина във игра и те се зборичкаха. След малко пакосниците отръскаха пръшасалата си перушина и отлетяха към своите гнезда.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ЧЕТВЪРТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и отговорете на въпросите от 1. до 8.

Бяла приказка
Валери Петров
(Откъс)

Еленчето вече стигнало до полянката и кого видяло? Видяло Ванчо от III „в“ клас. Той носел ските си на рамо. Спрял се, свалил раницата си и се навел да си ги слага. Но докато си ги слагал, раницата се размърдала зад гърба му и почнала да се отдалечава.

– Стой мирно! – казал Ванчо.

И раницата се спряла на място.

– Ще се спусна веднъж и ще се върна. Разбра ли?

И раницата закимала, че е разбрала.

Но едва изчезнал, раницата започнала да се търкаля, да издава някакви звуци, докато най-сетне се разтворила и от нея изскочило...

Какво?

Едно коте!

Ужасно разрошено и ядосано! Истинско чудовище!

Котето се отърсило, извикало подигравателно:

– Сбогом, Ванчо! Много ти здраве! – и тръгнало към гората, пеейки:

*Да те щипе,
да те скуби,
да ти сипе
думи груби!*

...

*Да те мята,
да те мачка, да те смята
за играчка!*

*Не, не, не е приятелство
по всяко време да
извършват посегателство
над твойта свобода!*

О, тежка, о, тежка

съдба котешка!

Мяу!

Още не било завършило мяукането и от храстчето над една преспа се раздало тънко:

– Браво! Браво!

– Фу! – изфучало котето и скочило от изненада нагоре. – Кой извика „браво“?

– Аз – казало еленчето. Защото клонките на храстчето били именно неговите рогца.

– А защо ти е тази закачалка на главата?

– Това са ми рогата – казало еленчето. – Всяка година ми пораства ново клонче. А какво е закачалка?

– Това, на което хората си закачат дрехите. Но ти не си живяло сред тях.

– Ама ти питомно коте ли си? – учудило се еленчето.

– А ти за диво ли ме мислиш? – казало котето.

– Ами да – с такива мустаци и опашка!

– И на тебе да ти ги дърпат всеки ден, ще ти пораснат така!

– И затова ли си побе-е-гнало?

– А как мислиш?

– От града само чак дотук?

– Ванчо ме донесе в раницата си. Искаше да ме прави скиор. Ама аз му изядох цялата храна и избягах.

– А на него няма ли да му е мъчно?

– За храната?

– Не, за тебе.

– Ами, мъчно! Колкото на мене за него!

– А какво правиш в гората?

– Ще си намеря приятели, ама истински, не като него, и ще си играя с тях!

– Ами ако искаш тогава... да станем приятели – започнало срамежливо еленчето.

– Че добре! – казало котето. – Ама първи!

– И двамата поели, подскачайки, между борове и преспи. Еленчето дори запяло:

Казва се „приятел пръв“,

но защо е той такъв?

Затова, че пръв полита

в огъня да те спаси;

пръв и без да се запита,

прав ли си, или не си;

пръв за теб леда пролазва,

пръв за теб пролива кръв –

ето затова се казва,

че приятелят е „пръв“!

1. Кое твърдение е вярно според текста?

А) Еленчето си мисли, че на Ванчо ще му е мъчно за изядената храна.

Б) Еленчето мисли котето за диво.

В) От прясната близо до котето се подават клонките на едно храстче.

2. Защо раницата се размърдва и се отдалечава от Ванчо?

А) Защото е олицетворена.

Б) Защото иска да избяга от собственика си.

В) Защото в нея е пъхнато животно.

3. Запишете две думи/изрази от текста, които заместват рогата на еленчето.

4. Препишете от песента на котето (първата песен в текста) две думи, при които са нарушени правописните правила, за да се запазят римата и ритъмът.

5. Аргументирайте (докажете) с примери от текста всяко едно от следните твърдения за приятелството:

А) Истинският приятел те приема такъв, какъвто си, без да те съди.

Б) Човек е готов да се жертва за своите приятели.

В) Не е истинско приятелството, изградено върху унижението и ограничаването на правата на другия.

6. Посочете три качества на Ванчо, загатнати в откъса, и обяснете с по едно изречение защо смятате, че притежава всяко от тях.

1. _____
2. _____
3. _____

7. Запишете по един синоним на глагола мачка в прякото и в преносното му значение.

в пряко значение – _____

в преносно значение – _____

8. Извадете от песента на еленчето (втората песен в текста) съществителните от мъжки род, членувани с кратък определителен член. Запишете ги в нечленувана форма за множествено число.

думи с кратък определителен член

множествено число

Следващите въпроси (9. – 12.) са върху откъса, маркиран с по-тъмен шрифт.

9. Препишете от маркирания откъс изречение, в което няма сказуемо.

10. Подчертайте по съответния начин главните части в изречението.

Всяка година ми пораства ново клонче.

11. Попълнете таблицата с примери от маркирания откъс:

двойка антоними	две сродни думи	форми на глагола <i>съм</i>	глаголи в минало свършено време
1.	1.	1.	1.
	2.	2.	2.
		3.	

12. Препишете от откъса едно възклицателно изречение и запишете какво чувство изразява то.

чувство –

13. От дадените двойки думи образувайте сложни прилагателни имена в множествено число.

едно и време – _____

тъмен и червен – _____

черен и бял – _____

14. Препишете текста, като отстраните правописните и пунктуационните грешки, както и грешките при членуване.

– Само че изкам да се върна при него! казалo не очакванно котето.

Не го казалo много високо, но всички го чули и както скачали, изведнъш се вкъменили по местата си, сякъш вече се били научили да играят на статуи. И така стояли дълго, докато метеоролога проговорил.

– Смяташ да се върнеш при него, така ли?

– Да.

– Защо.

– Защото ми е приятел – казалo котето – Я как ме търси!

15. Напишете текст (поне 5 – 6 изречения) на тема: „Какъв човек бихте нарекли „приятел пръв“.

СДРУЖЕНИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ ФИЛОЛОЗИ „ЛЮБОСЛОВИЕ“

1000 София, ул. „Екзарх Йосиф“ № 61, тел: 0882360642, 0882360643, 0886360641
www.lyuboslovie.hit.bg; e-mail: lyuboslovie2011@gmail.com

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ПЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 14. включително.

Мидите – широко разпространени морски мекотели – са около 30 000 вида и обитават на практика всички морета и океани (особено тези в северното полукълбо), а някои от тях – и сладководните басейни. Те предпочитат крайбрежните умерено топли и тропически води и образуват находища, чиято плътност понякога достига десетки хиляди екземпляри на квадратен метър.

Мидите причиняват много пакости на корабоплаването, понеже големи колонии от тях облепват дъната на корабите. По такъв начин те забавят движението на плавателните съдове. Заселват се и по колове, забити в дъното на морето, на крайбрежието и на пристанищата. Отделяните от мидите органични киселини често причиняват корозия на металите. И досега не е намерено ефикасно средство за борба с мидите.

Но от друга страна, мидите са ценен хранителен продукт. Археологически разкопки в различни райони на света доказват, че още преди десетки хиляди години те са били високо ценени от нашите далечни предци като вкусно и питателно ястие, за чието добиване не са били необходими специални принадлежности. Месото на мидите е нежно и вкусно. То съдържа много белтъчини и микроелементи. По тази причина търсенето им на световния пазар е голямо. Във връзка с това на много места по света са създадени ферми за отглеждане на миди. Използват се като храна и мидите, които се получават от естествените подводни мидени колонии. От тях се получават годишно около половин милион тона миди.

Фермите за миди се построяват от колове, забити в морето. Между тях се опъват специални (капронови) жици или мрежи. Мидите се заселват бързо по тях. Младите миди плават във водата. След известно време те се прилепват към някой предмет – дърво, скала, подводна част на плавателен съд. Мидите от мидените плантации растат два пъти по-бързо от тези, които живеят при естествени условия.

1. Коя е темата на текста?

- А) вредите, причинявани от мидите
- Б) мидите
- В) мидените ферми
- Г) мидите като хранителен продукт

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Мидите са както вредни, така и полезни за човека.
- Б) Търсенето на миди на хранителните пазари се увеличава през последните години.
- В) Само мидите, отглеждани във ферми, могат да се ядат.
- Г) Съществуват няколко ефикасни средства за предотвратяване на корозията, причинявана от мидите.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Най-големи колонии миди има във вътрешността на океаните и моретата.
- Б) Миди се срещат както в соленоводни, така и в сладководни басейни.
- В) Мидите нанасят вреди на корабоплаването.
- Г) В древността хората са ловели миди без специални принадлежности.

4. Мидите повреждат корабите заради:

- А) белтъчините, които съдържат
- Б) това, че младите миди плават във водата
- В) това, че се заселват по крайбрежията
- Г) органичните киселини, които отделят

5. С коя дума може да се замени подчертаната в текста дума *питателно*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) калорично
- Б) пикантно
- В) хранително
- Г) престижно

6. Кое словосъчетание от последния абзац на текста е използвано като синоним на словосъчетанието *фермите за миди*?

7. Извадете едно сложно съществително и едно сложно прилагателно от първите два абзаца на текста.

8. Коя от думите НЕ е многозначна?

- А) естествен
- Б) полукълбо
- В) археологически
- Г) пазар

9. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение?

Заселват се (А) и по колове (Б), забити (В) в дъното на морето, на крайбрежието и на пристанищата (Г).

10. Миди се отнася към *мекотели* както:

- А) морета към океани
- Б) колонии към плантации
- В) облепване към прилепване
- Г) ястие към храна

Другите жаби слушаха самохвалката и се смееха.

Веднъж надменната жаба – леля ѝ на тази жаба, дето скача в нашата градина – се разсърди.

– Напушам ви блатото – каза тя. – Не мога да живея между простаци, които не знаят да ценят моите високи качества. Тук е тясно за мене, задушавам се в сред вашия глупав живот. Напушам ви блатото. Ще ида да живея в морето. Мене ми трябва простор и дълбочина. Аз съм хубава, аз съм красива, аз съм умна, имам таланти...

И тръгна нашата жаба, Боби, тръгна и вървя, вървя, най-после стигна.

Морето се вълнуваше, бучеше. Грамадни вълни се биеха в брега и се пръскаха на прах.

– Как тържествено ме срещна морето! – рече жабата и като разпери четирите си крака, скочи в него.

Бух! Удави се жабата! Удави се, защото морето не е създадено за жаби, нито пък жабите за морето.

А) Всяка жаба да си знае гъола.

Б) Който се дави в морето, и за сламка се хваща.

В) Голям залък глътни, голяма дума не казвай.

Г) Да би мирно седяло, не би чудо видяло.

17. Прочетете откъса от текста и отговорете с няколко изречения на въпроса.

Искането на прошка ставаше с целуване на ръка на по-старите от по-младите. Да си простят обидите, които са си направили през годината, ако е имало такива. По-младите още при влизането на гости, при здрависването целуват ръка... Така беше в далечното минало, а от някои семейства това се поддържа още.

Какво се изразява с целуването на ръка на Сирни Заговезни?

18. Обяснете в кратък текст как разбирате народната поговорка „Човек се по приказката познава“?

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ШЕСТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 14. включително.

През 1602 година Винченцо Каскариола, общар в италианския град Болоня, намерил в гората много тежък камък, който не приличал на другите. Освен това Винченцо се занимавал и с алхимия – твърде разпространена в ония времена. Алхимиците се опитвали да превърнат различни неблагородни метали и минерали в благородни – злато и сребро. След като не получил от намерения камък нито злато, нито сребро, Винченцо просто го хвърлил в двора. Но през една тъмна, безлунна нощ забелязал, че камъкът излъчва червена светлина. Това продължило цял месец. Явлението се сторило чудно на общаря и той се обърнал към един златар, който добре познавал скъпоценните камъни. Но златарят не могъл да обясни тайнствената светлина. Скъпоценните камъни блестят на светло, а този – само на тъмно. Не помогнал и професорът по математика и астрономия Джовани Маджини. Той изпратил камъка на Галилей, който от своя страна го подарил на учения Ла Галя. Причината за това необикновено светене така и останала необяснена. То изчезвало, когато камъкът се намирал дълго време на тъмно, и се появявало пак, след като той постоял на слънце. Този „слънчев” камък предизвикал голям интерес и останал известен в историята като *Болонския камък*.

За нас днес е ясно, че тайнственото светене на Болонския камък е пример за „студено” светене – луминесценция (както в случая със светулките и гниещото дърво, които светят в нощната тъмнина, но не изгарят ръцете).

Още в Средновековието алхимиците са се опитвали да намерят начин за консервиране на светеносните органи на светулките, за да ги използват за осветление в такива места, където отделянето на топлина е нежелателно – в барутни пòгреби например. Оттогава опитите са подновявани нееднократно. Много по-късно са получени луминофорите (вещества, способни да излъчват погълнатата от различни източници светлина), които светят при взаимодействие с кислорода от въздуха, както това става при светулките.

Днес в много области на живота намират приложение луминесцентните бои. Те се използват в рекламата, но също и за пътни знаци, за пощенски марки и др. В Англия, известна със своите мъгли, луминесцентните бои се използват за боядисване на превозните средства. В някои страни фермерите бележат с тях овцете си, за да ги намират по-лесно. Картините и театралните декори, нарисувани с луминесцентни бои, ни карат да се чувствуваме в царство на приказки. Пред очите на зрителя в гората се появява приказен замък или летният пейзаж се превръща в зимен, без да се спуска завеса, без да се сменя декорът. Те са нарисувани един върху друг, но всеки от тях се вижда само при определена светлина.

1. Коя е темата на текста?

- А) откриването на Болонския камък
- Б) приложението на луминесцентната светлина
- В) „студеното” светене
- Г) източниците на „студена” светлина

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Алхимиците изобретили луминесцентните бои.
- Б) Луминесценцията се е използвала в театралните представления още през Средновековието.
- В) Някои от известните учени на 17. век се опитали, но не успели да обяснят загадката на Болонския камък.
- Г) През Средновековието само представители на аристокрацията се занимавали с алхимия.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Джовани Маджини е един от прочутите средновековни алхимици.
- Б) Днес луминесцентните бои имат интересно приложение в изкуството.
- В) Светлината, излъчвана от Болонския камък, събудила повторно интереса на общаря Винченцо Каскариола.
- Г) Светулките светят, без да отделят топлина.

4. Текстът дава информация за:

- А) заниманията на алхимиците
- Б) образоваността на алхимиците
- В) възникването на алхимията
- Г) отношението на обществото към алхимиците

5. Основната цел на текста е:

- А) да впечатли читателя с интересни факти, свързани с използването на луминесцентните бои
- Б) да разкаже историята на Болонския камък и да даде информация за същността на луминесценцията и разнообразните ѝ приложения
- В) да убеди читателя в научната стойност на опитите на алхимиците
- Г) да предизвика насмешка у читателя с разказа за наивността на алхимиците

6. С коя дума може да се замени подчертаната в текста дума консервиране, без да се промени смисълът на изречението?

- А) получаване
- Б) наподобяване
- В) оползотворяване
- Г) запазване

7. Прилагателните имена *слънчев* и *студено* в словосъчетанията *слънчев камък* и *студено светене* са оградени в кавички, защото:

- А) са цитирани
- Б) са употребени метафорично
- В) са част от собствено име
- Г) са част от терминологично словосъчетание

8. От какво в текста става ясно, че думата *люминофори* е термин?

9. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката червена светлина – тайнствена светлина?

- А) минерали – благородни метали
- Б) злато – сребро
- В) „слънчев” камък – скъпоценен камък
- Г) Болонски камък – тежък камък

10. Извадете обособената част от изречението През 1602 година Винченцо Каскариола, обучава в италианския град Болоня, намерил в гората много тежък камък, който не приличал на другите и определете вида ѝ.

11. Кой вид местоимение липсва в последния абзац на текста?

- А) възвратно притежателно
- Б) неопределително
- В) отрицателно
- Г) лично

12. Напишете четири различни съчинителни съюза, употребени в първия абзац на текста.

13. Извадете от последния абзац на текста простото изречение, което съдържа съчинителни съюзи.

14. Коя от думите е вметната?

- А) още
- Б) например
- В) също
- Г) много

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Ние виждаме предметите благодарение на отразената от тях светлина. Луминофорите дават възможност на човека да вижда и в най-тъмната нощ и в най-гъстата мъгла, когато не виждат даже котките. Съществува специален електронен прибор за нощни наблюдения. Инфрачервените лъчи търсят невидимият предмет, намират го, отразяват се в него и падат върху фотоклетка – екран покрит с вещество, което изпуска електрони под действието на инфрачервената светлина. Енергията на електроните се овеличава с помоща на допълнително електрическо поле. Близо до фотоелемента стои екрана, покрит със специален луминофор, който свети под въздействието на бързо движещите се електрони. Така се полочава видимо изображение на невидимия предмет.

16. Баснята може да бъде:

- А) само в стихотворна реч
- Б) само в прозаична реч
- В) в стихотворна и в прозаична реч
- Г) само в мерена реч

17. Избройте четири основни характеристики на романа като жанр.

- А) _____
- Б) _____
- В) _____
- Г) _____

18. Бастиян от „Приказка без край” съчинява приказки, защото е:

- А) необщителен
- Б) самотен
- В) лъжец
- Г) горделив

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Братчетата на Гаврош”, и дайте по един пример за всяко едно от тях.

Ти целия скован от злоба си,
о, шумен и разблуден град
.....

Че всяка вечер теменужена
ти виждаш бедните деца
и обидата незаслужена
по изнурените лица.

20. Обяснете в кратък текст как разбирате народната поговорка „Добро с добро се заплаща”, като давате примери от изучавани литературни произведения.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА СЕДМИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 13. включително.

Още Аристотел забелязал, че има някакъв предел в теглото на летящото същество. Колкото птицата е по-голяма, толкова по-трудно тя лети, а възможно е да достигне такова тегло, когато тя изобщо не може да литне, а само прехвърча – тежко и тромаво – от едно място на друго. Най-тежката птица, която все още е способна да лети, тежи шестнадесет килограма. Така Аристотел поставил неизпълнимото условие – човекът, който иска да литне посредством изкуствени криле, не трябва да тежи повече от шестнадесет килограма. И наистина през вековете са конструирани най-различни изкуствени криле, но с тях не е успял да полети човек.

Само истинските ентузиастични, за които способността на човека да лети свободно като птица, не е само повод за бързо забогатяване, а смисъл на живота, не се отказват от идеята за човека птица.

През 1921 г. колоездачът Габриел Пулен построява летателен апарат – някакъв странен хибрид, представляващ велосипед с прикрепени към него крила на биплан. Пулен върти педалите с максимална сила. Крилата лежат хоризонтално и оказват възможно най-малко съпротивление на насрещния вятър. В един момент Пулен изменя положението на крилата и рязко променя ъгъла на атака. Силолетът се откъсва от земята, прелита повече от единадесет метра и се приземява. Опитът е повторен и в обратна посока.

През есента на 1961 година студент от Саутхемптънския университет без помощта на каквито и да е отблъскващи устройства успява да прелети 650 метра. Неговият велопланер тежи шестдесет килограма, като крилата се задвижват посредством педали. Един наистина удивителен успех след вековни несполуки! Лудите глави се запалват, но сега на техните опити се гледа с по-друго око.

Авиоконструкторът Джон Уимпни също решава да си направи собствен силолет и скоро след това прелита 908 метра. Своя силолет Уимпни нарича „Перушинка“. При излитане пилотът трябвало да употреби една и половина конски сили в продължение на десет минути – за трениран човек това не е чак толкова голямо физическо натоварване, а вече излетял – половин конска сила. И все пак „Перушинката“ спокойно излитала само тогава, когато имало макар и слаб попътен ветрец. На виражите от „двигателя“ се изисквала двойна мощност и затова рекордът му е поставен по права линия.

Днес пъстро множество от самолети, хеликоптери и дирижабли се рее из простора. Диспечери следят полета на един или друг летателен апарат, дават команди за запазване или изменение на курса, за излитане или кацане. И цялата тази суетня е на повече от триста метра над земята. Дори най-леките самолети избягват да летят по-ниско. А под тези триста метра и върховете на телевизионните антени остава една свободна ивица – нещо като алея за колоездачи покрай големите автостради – запазена за човека птица.

1. Коя е темата на текста?

- А) рекордите по свободен полет
- Б) стремежът на човека да полети като птица
- В) условията на Аристотел за свободен полет
- Г) техническото усъвършенстване на силовлетите

2. Текстът е:

- А) научнопопулярен
- Б) официално-делови
- В) научен
- Г) художествен

3. Коя е водещата функция в текста?

- А) информативната
- Б) експресивната
- В) развлекателната
- Г) коментарната

4. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Отличната физическа подготовка на Уимпни е най-важното условие за успеха на неговия полет.
- Б) Опитите за свободно летене били вдъхновявани на първо място от стремежа към слава и бързо забогатяване.
- В) Силовлетите обикновено летят на височина около 50 м.
- Г) През 20. век са направени първите успешни опити за свободен полет.

5. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Идеята за човека птица е вдъхновила мнозина истински ентузиастични през вековете.
- Б) Полетите на Габриел Пулен и Джон Уимпни са следени от диспечери.
- В) Полетите на силовлетите зависят от атмосферните условия.
- Г) През 1961 г. е направен успешен опит за свободен полет, въпреки че не са спазени изискванията, поставени от Аристотел.

6. С коя от посочените думи може да се замени подчертаното в текста словосъчетание *истинските ентузиастични*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) истински вдъхновените
- Б) истинските фенове
- В) истинските спортисти
- Г) истински добронамерените

7. Първото и второто изречение в текста са свързани смислово чрез:

- А) относително местоимение
- Б) лексикално повторение
- В) контекстови синоними
- Г) лично местоимение

8. Коя от думите/изразите е контекстов синоним на *силовлет*?

- А) биплан
- Б) хибрид
- В) велосипед
- Г) летящо същество

9. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *въртене – движение*?

- А) вираж – завой
- Б) хеликоптер – дирижабъл
- В) ивица – алея
- Г) самолет – летателен апарат

10. Защо в изречението *На виражите от „двигателя” се изисквала двойна мощност и затова рекордът му е поставен по права линия съществителното име двигателя е оградено в кавички*?

11. Колко подчинени изречения има в състава на изречението *Само истинските ентузиаста, за които способността на човека да лети свободно като птица, не е само повод за бързо забогатяване, а смисъл на живота, не се отказват от идеята за човека птица*? Препишете ги и определете вида им.

12. Колко прости разширени изречения има в последния абзац на текста?

- А) две
- Б) три
- В) четири
- Г) пет

13. Запетаите в изречението *Колкото птицата е по-голяма, толкова по-трудно тя лети, а възможно е да достигне такова тегло, когато тя изобико не може да литне, а само прехвърча – тежко и тромаво – от едно място на друго* отделят:

- А) еднородни части в рамките на простите изречения и прости изречения в състава на сложното
- Б) вметнати думи и изрази и еднородни части в рамките на простите изречения
- В) обособени части в рамките на простото изречение и прости изречения в състава на сложното
- Г) прости изречения в състава на сложното

14. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

А защо наистина не се откажем от „празните химери” и не си летим спокойно със самолетите на гражданската (А)? Какво толкова могат да ни предложат силолетите – нека така да наречем всички летателни (Б), използващи като двигателна сила (В). Било е време, хората не познавали (Г) тяга и тогава било оправдано да имитират полета на птица, щом като толкова искали да летят.

- А) авиация, компания, организация
- Б) машини, изобретения, апарати
- В) животинската, инерционната, човешката
- Г) естествената, изкуствената, съвременната

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

А какво пречи да бъде построен личен реактивен или ракетен двигател. Нещо като малка раница, която всеки може да постави на гърба си, да се издигне на подходяща височина и с подходяща скорост без да има нужда така осърдно да върти педали. Реактивни раници или корсети – това е нова и оригинална идея ще каже всеки, но достатъчно е да отмине първоначалния ентузиазам, и в съзнанието ще исплуват спомените от децките приказки за летящата метла на Баба Яга, за летящото килимче и летящите обуфки, но преди всичко за Карлсон, който живее на покрива. И ние ще се убедиме, че става дума не за нова идея, а за успешното реализиране на една толкова стара човешка мечта.

16. В първата композиционна част на коя творба е въведена смисловата опозиция *минало – настояще*?

- А) „Немили-недраги”
- Б) „На прощаване”
- В) „Опълченците на Шипка”
- Г) „Една българка”

17. Изживяването на радостта от победата в стихотворението „На прощаване” на Христо Ботев НЕ е свързано с образа на:

- А) целувката
- Б) въздишката
- В) прегръдката
- Г) сълзите

18. Кое изразно средство НЕ се открива в откъса от речта на Странджата в III глава на повестта „Немили-недраги”?

... Но ще кажете: днес кой ни зачита? Кой ни признава? Мирувайте! Ние сме човечи, ние сме българи, ние изпълнихме нашата света длъжност към отечеството. Нищо повече. Какво ни трябва друго? Пари ли? Пари не щем, за пари не сме проливали кръвта си, защото е по-скъпа от всичките пари на влашките богаташи... Имот ли искаме, или къщи? Та ние заряхме нашия имот и къщи доброволно. Ние нямаме потреба от имоти. Ние се жертвуваме за свободата на България и ако найдем отплата, то тя ще бъде: освобождението на България, ни повече, ни по-малко. Наистина, мъчно е за вас да гладувате и да се скитате немилни-недраги по чуждите места, мъчно е и за мене със старите кокали и с болните гърди да върша тия работи, аз, дете едно време носех левското знаме, ази, храбрият Странджа, тая ръка сега държи лъжицата! Станахме баби... Ах, братя мили!...

- А) апосиопеза
- Б) реторичен въпрос

- В) инверсия
- Г) постоянен епитет

19. Коментирайте накратко смисъла на заглавието „Една българка“?

20. Напишете есе върху следната мисъл: „Най-голямото щастие е да си полезен на другите“.

Майка Тереза, монахиня и мисионер, носител на Нобелова награда за мир

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ОСМИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 13. включително.

Автографи на мълнии

Мълния? Ярка заслепяваща начупена линия, последвана от гръм. Резултатът понякога е разцепено и обгорено дърво и рядко убито животно или човек. Мълниите оставят не само трагични следи, те поставят свои автографи върху скалите, известни в науката под наименованието фулгурити. Името им е произлязло от латинската дума *фулгур*, която, преведена на български, значи мълния.

Когато скалите са сухи, електричеството не намира проводяща среда, за да премине в земята, температурата на скалната повърхност внезапно рязко се повишава и скалата се стопява. Следи от удари на мълния върху твърди скали има по високопланинските хребети на Малък Арарат, Кордилерите, Алпите, Пиренеите и някои други планини. Скалните фулгурити са тънки стъклени кори. Те наподобяват кора от засъхнал лак. Дебелината им обикновено е не повече от 3 – 4 мм и може да бъдат оцветени в бяло, жълто, зелено, кафяво или черно. Понякога са плитки дупки, покрити с тъмнозелено стъкло.

Много по-характерни и изразителни са фулгуритите, срещани в пясъците. Още през 1790 година англичанинът д-р Пристли е описал няколко не напълно правилни кремъчни тръбички и кварцови песъчинки, претърпели разтопяване. Подробно описание на пясъчни фулгурити е оставил и Чарлс Дарвин в книгата си „Пътешествие около света с кораба „Бигъл“. Той се натъкнал на сравнително богато находище, намиращо се в крайбрежните дюни на Ла Плата, близо до гр. Малдонадо в Южна Америка. Там рохкавият пясък не бил скрепен с корени на растения, постепенно се придвижвал от вятъра и на повърхността се оголвали фулгуритите. Те леко стърчали над повърхността. По размера на фулгуритите и по многобройните фрагменти големият учен заключил, че те са били заровени на голяма дълбочина. Той разровил пясъка около една от тръбичките. Тя достигала до 60 см. Заедно с парчетата около нея дължината ѝ се оказала 165 см.

Пясъчните фулгурити са своеобразни тръбички от разтопен кварц. Тръбичките обикновено навлизат в пясъка почти във вертикално положение. В дълбочина те се разклоняват, изкривяват се към края си и намаляват напречното си сечение до размера на нишка. Вътрешната повърхност на тръбиците е гладка, лъскава и напълно остъклена. Техният диаметър обикновено е един-два сантиметра, но се срещат и по-дебели, при които диаметърът достига три или четири см. Външната им повърхност е силно грапава. Тя се състои от песъчинки, споени с кварцово стъкло.

Шампион сред фулгуритите е остъклената тръба, намерена в Кумберланд, Англия, дълга 10 метра.

У нас скалните фулгурити трябва да се търсят по хребетите на Рила и Пирин, а пясъчните могат да се открият по пясъчните брегове на големите реки, в пясъчните пустинни места (например Побитите камъни) и преди всичко по плажовете и дюните на Черноморието.

1. Темата на текста е:

- А) мълниците
- Б) следите от мълни върху скалите и пясъците
- В) причините за образуване на фулгуритите
- Г) едно интересно откритие на Чарлс Дарвин

2. Коя е водещата функция в текста?

- А) коментарната
- Б) апелативната
- В) информативната
- Г) експресивната

3. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Най-дългият намерен фулгурит се намира в Англия.
- Б) У нас скални фулгурити има в местността Побитите камъни.
- В) Откриването на фулгурити в Южна Америка е особено важно за еволюционната теория на Дарвин.
- Г) Думата мълния има латински произход.

4. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Диаметърът на пясъчните фулгурити достига 3 – 4 см.
- Б) Електрическият заряд на мълнията може да разтопи скала и пясъчинки.
- В) Скалните фулгурити са оцветени в различни цветове.
- Г) Скалните фулгурити имат форма на тръба.

5. Текстът НЕ дава информация за:

- А) формата на фулгуритите
- Б) разпространението на фулгуритите
- В) откриването на фулгурити
- Г) съхраняването на фулгуритите

6. Какво изразно средство (троп) е заглавието на текста?

7. Напишете умалителните съществителни имена, употребени в четвъртия абзац на текста.

8. Съществителното име *фулгурити*, употребено в текста, е:

- А) термин
- Б) жаргонна дума
- В) диалектна дума
- Г) чуждица

9. Собственото име *Малък Арарат*, употребено в текста, е написано с две начални главни букви, защото:

- А) имената на планините се пишат с главни букви
- Б) прилагателното *малък* е първа съставка в собственото име, а Арарат е собствено име
- В) всички думи в съставните собствени имена се пишат с главна буква
- Г) когато първата съставка на собственото име е качествено прилагателно, всички думи в състава му се пишат с главна буква

10. Защо гласната *и* в словосъчетанието *дължината ѝ* е написана с ударение?

11. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. В текста малко тире (дефис) е използвано при изписването на:

- А) графично съкращение
- Б) числително за приблизително количество
- В) сложно съществително
- Г) степенувано прилагателно

12. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *мълния – електрически заряд*?

- А) фулгурит – тръбичка
- Б) светлина – гръм
- В) фулгур – мълния
- Г) мълния – фулгурит

13. Запетайте в изречението *Шампион сред фулгуритите е остъклената тръба, намерена в Кумберланд, Англия, дълга 10 метра* отделят:

- А) прости изречения в състава на сложното, еднородни части и обособена част
- Б) прости изречения в състава на сложното и обособена част
- В) обособени части в състава на простото изречение
- Г) прости изречения в състава на сложното и вметната дума

14. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

Както е известно, мълниите са електрически заряд, носещ (А) енергия и температура (около 50 000 градуса). Когато такъв заряд (Б) земята, се образуват фулгурити – разтопени песъчинки, които са се превърнали в стъклена тръбичка. Те са кухи отвътре и са много (В).

През 1966 година в Шотландия намерили фулгурит на възраст 250 милиона години. Бил толкова дълъг, че учените не могли да го откопаят напълно, за да го измерят. Навярно в миналото мълниите са били много (Г), щом са могли да оставят след себе си такъв огромен отпечатък.

- А) огромна, не много голяма, светлинна
- Б) достигне, докосне, удари
- В) крехки, здрави, уязвими
- Г) по-слаби, по-мощни, по-често явление

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Не всички фулгурити имат кръгло сечение. Често те са смачкани с дълбоки и удължени бръздички. Това им придава голямо схотство със исъхнали стъбла на растения.

Затрептяха изумруди,
цяла мрежа светила –
пеперуди, пеперуди,
тънки сребърни крила.

18. С какво НЕ са свързани съмненията на лирическата героиня в стихотворението на Елисавета Багряна „Потомка“?

- А) с родовата памет
- Б) с родовата кръв
- В) с обичта към необхватните поля
- Г) с връзката ѝ с майката земя

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Спи градът“ на Димчо Дебелянов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Спи градът в безшумните тъми.
На нощта неверна верен син,
аз бездомен и самин –
а дъждът ръми, ръми, ръми...

20. Прочетете стиховете на Емили Дикинсън и напишете съчинение на тема „Силата на мечтата“.

От какво се прави ливада?
Нима не знаете?
Трева –
и една пчела –
и да мечтаеш.
Ако пчелата не пристига –
мечтата стига.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ДЕВЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 14. включително.

Шампиони по дълголетие

До неотдавна се смяташе, че гигантските секвои (някои от тях достигат 150 метра височина) са най-древните представители на растителния свят на Земята. Родината на секвоята е Калифорния.

Има интересни снимки на разрез на стъбла на секвои. Годишните им пръстени са отбелязани например с такива дати: битката при Ватерло, откриването на Америка от Колумб, падането на Рим, началото на Новата ера. Най-древната секвоя се гордее с почтената възраст 3200 години. Но това съвсем не е пределът.

В Калифорния растат невысоки дървета – осилести борове, които засега държат здраво палмата на първенството по дълголетие. Най-добре е изучена колонията от тези дървета в Белите планини на Калифорния. През 1953 година там е създаден специален резерват за опазването им.

През 1957 година е открит бор на възраст 4300 години. Наречен е Алфа. На следващото, още по-старо дърво, което било на 4600 години, дали името Матусал (според Библията Матусал е най-старият човек на Земята – живял е 969 години).

Осилестите борове са разпръснати на групички по планинските върхове или хребети. Интересно е, че виреят в много сурови условия и бедни почви, където извънредно рядко падат валежи. Растат много бавно. Често за 100 години радиусът им едва се увеличава с 2,5 сантиметра. На височина достигат най-много 15 метра.

Повечето от тези стари дървета растат по незащитени от ветровете места. Борът Алфа например се е настанил на скалист рид, брулен от всички ветрове. От него е останал само изкривен отломък от стъблото, почти напълно оголен. Разяденото от времето стъбло е разперило във всички посоки мъртвите си, причудливо изкривени сухи клони.

Когато осилестият бор умре, дървесината му дълго не изгнива и може да се запази хилядолетия. Изучавайки пръстените на мъртви дървета, учените открили едно, което в момента на смъртта си е било на 7118 години! Възможно е и тази възраст да не е пределът.

Съвсем не е необходимо да разрязваме дървото, за да узнаем на колко е години. Учените изтръгват със специален свредел тънка стружка от дървесината му (с диаметър колкото обикновен молив) и под микроскоп преброяват годишните му пръстени. Раната на дървото замазват внимателно със специална смазка.

Този начин на определяне на възрастта на дърветата дава възможност на учените да съберат огромен хронологичен материал. От изследваните дървета те научават какъв е бил климатът в този район преди много хилядолетия.

Дълголетието на осилестите борове е наистина поразяващо – когато семената на живите и до днес Алфа и Матусал се покълвали, в древен Египет са строели пирамидите, а в началото на нашата ера те са били вече стари дървета.

1. Темата на текста е:

- А) начините за определяне на възрастта на най-древните дървета
- Б) най-старите дървета на Земята
- В) растителният свят на Калифорния
- Г) откриването на древни дървета

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Възрастта на дърветата може да се определи само като се направят подходящи разрези.
- Б) Най-старото известно дърво е живо и днес.
- В) Въпреки неблагоприятните климатични условия осилестите борове растат сравнително бързо.
- Г) Най-древната секвоя е израсла преди началото на Новата ера.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Някои от най-старите осилести борове са връстници на египетските пирамиди.
- Б) Осилестите борове образуват компактна колония на територията на Калифорния.
- В) Изследването на древните дървета дава информация за климатичните условия назад във времето.
- Г) Учените преброяват годишните пръстени на изследваните дървета под микроскоп.

4. За осилестите борове в текста се казва, че:

- А) винаги са били смятани за най-старите дървета на Земята
- Б) обилните валежи подпомагат растежа им
- В) някои от тях са по-високи от секвоите
- Г) един от най-старите от тях получава името си от библейски герой

5. Заглавието *Шампиони по дълголетие* е:

- А) метафора
- Б) хипербола
- В) метонимия
- Г) синекдоха

6. С коя дума може да се замени подчертаната в текста дума *почтената*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) достолепната
- Б) почитаната
- В) порядъчната
- Г) реалната

7. Кое съществително име от мъжки род, употребено в шестия абзац на текста, има дублетна форма в женски род? Напишете я.

8. Извадете съставните собствени имена от първите три абзаца на текста.

9. Какво означава фразеологизмът *палмата на първенството*?

10. В кое от изреченията откривате глаголна форма, употребена в преносно значение?

- А) На височина достигат най-много 15 метра.
- Б) Борът Алфа например се е настанил на скалист рид, брулен от всички ветрове.
- В) Често за 100 години радиусът им едва се увеличава с 2,5 сантиметра.
- Г) Интересно е, че виреят в много сурови условия и бедни почви.

11. Защо в изречението *Според Библията Матусал е най-старият човек на Земята* степенуваното прилагателно име *най-старият* е членувано с пълен член?

12. Пунктуационният знак тире е използван в текста за:

- А) означаване на пропусната, но подразбираща се от контекста част на изречението
- Б) отделяне на обособена част
- В) отделяне на вметнат израз
- Г) отделяне на две прости изречения в състава на сложното, първото от които има обобщаващ характер, а второто го конкретизира

13. За думата *дълголетие*, употребена в текста, НЕ е вярно, че:

- А) е сложна дума
- Б) едната ѝ съставка съдържа вметнато ъ
- В) е членувана
- Г) е отглаголно съществително

14. В изречението *Изучавайки пръстените на мъртви дървета, учените открили едно, което в момента на смъртта си е било на 7118 години!* запетайте отделят:

- А) еднородни части и прости изречения в състава на сложното
- Б) обособена част и вметнат израз в състава на простото изречение
- В) обособена част и прости изречения в състава на сложното
- Г) прости изречения в състава на сложното

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

В Северната част на резервата расте Патриархът. Той е най-голямото по размери дърво, от всички извесни осилести борове. Сравнително млад е възрастта му е само 1500 години. Диаметърът на расклоненото му стъбло е повече от 11 метра. Зелените му клончета приличат на четки за миене на шишета. Младите дръвчета около него са високи 30 сантиметра и приличат на кръгли храсти, с множество стъбла. Някой от тези ниски дръвчета са на възраст над педесет години.

16. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. Идеята за силата на съдбата е същностна за представите на древните гърци, но в атическата трагедия героите често се противопоставят на съдбата и:

- А) проявяват характер
- Б) получават индивидуалност
- В) авторите им се надсмиват
- Г) стават трагически герои

17. Според древногръцката митология коя от богините НЕ очаква да получи златната ябълка с надпис „На най-красивата“?

- А) Хера
- Б) Атина
- В) Тетида
- Г) Афродита

18. В края на трагедията „Електра“ Еврипид внушава идеята, че човек трябва да живее с „добро, справедливост и чест“. В няколко реда обяснете защо Клитемнестра, Орест и Електра НЕ са сред „блажените“ хора, за които говори Еврипид в следните стихове:

Радостта е с вас! Ако може човек
да се радва, да бъде далече от зло –
блажен е сред смъртните люде.

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението на Архилох, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Глупаво сърце, разбито в тежки грижи и дела,
отърси се и хвърли се със гърди срещу врага!
.....
Победиш ли, не ликувай ти пред хорските очи,
а загубиш ли, във къщи свлечен скришом не тъжи!
Нито твърде радост радвай, нито твърде жал жали,
не забравяй за човека ред какъв е отреден!

20. Прочетете откъса от древноегипетски папирус и напишете есе на тема „Книгите и паметниците“.

Мъдрите писари, живели по времето
на древните ни царе,
мъдрите писари, предсказали бъдещето,
те са умрели отдавна,
но вечни са имената им.

.....
Но четем имената им в древните книги.

.....
По-добре книга, отколкото паметник,
отколкото яка стена.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачи от 1. до 14. включително.

Веселият гасконец Сирано дьо Бержерак се родил и живял през XVII век, когато битът, представите и познанията на хората рязко се отличавали от днешните. Едва тридесет и две години след смъртта на Бержерак Нютон публикува своя знаменит трактат „Начала“, в който излага учението си за всемирното привличане и дава основните понятия на класическата механика. Парната машина се появява през следващия XVIII век, а по времето на Сирано човечеството познава единствено енергията на водата, вятъра и мускулната сила. Рожби на двадесети век са радиоапаратите, магнетофоните и микроелектронните апаратури.

В 1654 година Сирано дьо Бержерак написва книгата „Другият свят, или лунната държава и империя“. Минали повече от триста години, но и до ден днешен никой не може да отговори на въпроса как Сирано е достигнал до такива гениални догадки. В своето произведение той описва не само полет с многостепенна ракета до Луната. В него има сведения и размишления върху топлопроводимостта, върху законите за свободно падане на телата, върху възможностите за съществуване на други разумни светове. Споменава се още за постоянни източници на изкуствена студена светлина и звуковъзпроизвеждащи устройства. Наистина всичко е поднесено като весела шега – Сирано твърди, че информацията за всички тези неща му е предадена от жителите на Луната, а описаните в книгата предмети са му показани или подарени.

Като пристигнал с ракета на Луната, Бержерак се срещнал с жител на Космоса, който впоследствие станал негов патрон, и заедно обикаляли „другия свят“. Този космически абориген (или „демон“, както го нарича Сирано) живял някога в Древна Гърция и покровителствал Сократ.

Най-удивителен е разказът на Сирано за „книгите“, подарени му от „демона“.

„Той едва успя да се отдалечи и аз започнах да разглеждам подарените книги, тоест подвързии, които ме поразиха със своето великолепие. Едната беше изсечена от самороден елмаз; другата представляваше огромен, разсечен на две половини бисер. Моят демон беше превел тези книги на езика, говорим в този свят. Аз не съм ви разправял за приетия при тях начин на книгопечатане, затова ще ви обясня точно какво представляваха тези два тома. Отваряйки кутията, видях някакъв метален, непонятен за мен предмет, подобен на нашите часовници. Това без съмнение беше книга, чудесна книга – в нея нямаше нито страници, нито букви – с една дума, това беше такава книга, за чието прочитане не бяха нужни очи, а само уши за слушане. Този, който иска нещичко да прочете, пуска машината посредством огромно количество различни малки ключенца, а след това поставя стрелката на тази глава, която иска да чуе. И в този миг от книгата излиза из устата на човек или музикален инструмент цялото това разнообразие от звуци, което служи на знатните лунни жители за изразяване на техните мисли.“

Всичко това толкова прилича на звукозапис или радиопредаване, че едва ли бихме се учудили толкова, ако не ставаше дума за книга, написана преди повече от три века!

1. Темата на текста е:

- А) животът и приключенията на Сирано дьо Бержерак
- Б) пътешествието до Луната на Сирано дьо Бержерак
- В) пророчествата на Сирано дьо Бержерак
- Г) научните интереси на Сирано дьо Бержерак

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Само малка част от догадките на Сирано дьо Бержерак са потвърдени впоследствие от науката.
- Б) Сирано дьо Бержерак е пътешественик и писател, живял през XVII век.
- В) Повечето от описаните в текста догадки на Сирано са в областта на физиката.
- Г) „Книгите” на Луната били достъпни за всички.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Представите и познанията на хората по времето на Сирано в много отношения се доближават до съвременните.
- Б) Сирано сравнява книгите, подарени му от „демона”, с часовник.
- В) Сирано дьо Бержерак поднася на читателя гениалните си догадки в шеговитата форма.
- Г) По времето на Сирано все още не е изобретена парната машина.

4. В текста НЕ се говори за сведения и размишления на Сирано, свързани с:

- А) изкуствената светлина
- Б) звуковъзпроизвеждането
- В) ракетните полети
- Г) електропроводимостта

5. Какви способности има според текста демонът на Сирано?

- А) да лети
- Б) да става невидим
- В) да превежда
- Г) да пее

6. Подчертайте израза, употребен в преносно значение, в изречението *Рожби на двадесети век са радиоапаратите, магнетофоните и микроелектронните апаратури*. Какъв троп е този израз?

7. Извадете от текста собствените имена, които могат да се употребяват и като нарицателни, като се изписват с начална малка буква.

8. С коя дума може да се замени подчертаното в текста съществително име *патрон*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) покровител
- Б) дарител
- В) меценат
- Г) ръководител

9. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. В текста са използвани кавички за ограждане на:

- А) заглавие
- Б) пряка реч

В) контекстова метафора

Г) цитат

10. Извадете от последните два абзаца на текста глаголната форма, която НЕ е в изявително наклонение. Определете наклонението ѝ.

11. Подчертаният в текста глагол споменава се е:

А) личен

Б) нелична глаголна форма

В) безличен

Г) от свършен вид

12. Защо прилагателното име *другия* в изречението *Като пристигнал с ракета на Луната, Бержерак се срещнал с жител на Космоса, който впоследствие станал негов патрон, и заедно обикаляли „другия свят“* е членувано с кратък член?

13. За думата *размишления*, употребена в текста, е вярно, че:

А) е от среден род

Б) е сложна дума

В) е непроизводна дума

Г) е пароним на думата *размисъл*

14. В изречението *Всичко това толкова прилича на звукозапис или радиопредаване, че едва ли бихме се учудили толкова, ако не ставаше дума за книга, написана преди повече от три века!* запетайте отделят:

А) прости изречения в състава на сложното и еднородни части

Б) обособени части и вметнати изрази в сложното изречение

В) прости изречения в състава на сложното и вметнат израз

Г) прости изречения в състава на сложното и обособена част

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Когато се замислих върху това изомително изобретение, аз престанах да се очудвам, защо тукашните млади хора на шестнадесет и осемнадесет години имат по-големи знания, отколкото старците при нас; те се научават да четат едновременно с проговарянето и винаги могат да четът – било в стаята, било по време на расходка из градът, при пътешествие пешком или на кон. Те могат винаги да имат в своя джоб или в седлото по тридесет от тези книги и трябва само да завъртят стрелката, за да чуят една или няколко глави, а дори цялата книга ако точно това са си наумили. По такъв начин, тук вие винаги сте обкражени от велики хора, живи или умрели, които като че ли беседват с вас.

16. Мисълта *Свободата ...* е най-скъпоценното благо, което небето е дарило на човека е от:

- А) „Декамерон” на Бокачо
- Б) „Дон Кихот” на Мигел де Сервантес
- В) „Робинзон Крузо” на Даниел Дефо
- Г) „Хамлет” на Уилям Шекспир

17. Кои са високите и кои са ниските жанрове според нормативната естетика на класицизма?

ода

сатира

високи жанрове

епиграма

трагедия

ниски жанрове

комедия

героико-епична поема

18. В няколко изречения обяснете защо образът на Хамлет НЕ може да се тълкува еднозначно?

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от трагедията „Ромео и Жулиета” на Уилям Шекспир, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

... Макар да ти се радвам,
не ми е радостно от този наш
любовен сговор. Вижда ми се той
премного необмислен, бърз, внезапен,
приличен на светкавица, която,
преди да кажеш: „Святка се!“ и вече
изчезнала е...
Възможно е таз пъпка от любов
под летния зефир да се разтвори
в разкошен цвят при следната ни среща.

Прощавай, лека нощ, любими мой!
Покой и мир в съня ти да царят,
тъй както царствуват във мойта гръд!

20. Напишете интерпретативно съчинение на тема „Човекът в изпитание” (аргументирайте позицията си само чрез романа на Даниел Дефо „Робинзон Крузо”).

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ЕДИНАДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 13. включително.

Жестовите издават националната принадлежност. Ако англичанинът прави средно един жест в минута, на мексиканеца това време е достатъчно за повече от двеста и петдесет. Разбира се, става дума за движения и на ръцете, и на краката, и на лицето и за обща промяна на положението на тялото.

Различията са толкова големи, че дори по характера и броя на движенията само на ръцете може да се отгатне откъде е даден човек. Ръцете на италианските телевизионни говорители непрекъснато потвърждават казаното. Това е своеобразно повторение и всеки по-северен човек би го намерил за излишно, но за италианеца то е абсолютно необходимо. Ако той гледа предавания на английската или шведската телевизия, непрекъснато ще се измъчва от чувството, че телевизионната компания е забранила на говорителите да ръкомахат, и трудно ще повярва, че нито англичанинът, нито шведът изпитва желание да стори това.

Англичаните дори невинаги се ръкуват. Южняците дълго стискат ръце и се потупват по рамото. Когато в южноамериканските страни разговарят с някого седнали, преместват стола си толкова близо, че непривикналият европеец се чувства неудобно. Но не смее да отмести стола си, защото ще помислят, че той иска да пази дистанция, и ще се обидят.

Японците не се ръкуват, а се кланят и ако двамата са равни по положение, трябва едновременно да се поклонят и да се изправят. Всяко закъснение е обидно. Американецът може да се вглежда в друго лице на улицата само докато се доближи на два и половина метра от него. Тогава свежда поглед. В противен случай другият човек може да повика полиция. Затова пък един мъж в арабските страни може да гледа когото си иска и колкото си иска. В Италия дори се смята за добър тон да вървиш след непозната девойка и да я обсипваш с комплименти. От своя страна девойката трябва да се прави, че не чува нищо.

Ням и скрит свидетел на много разговори, камерата е помогнала за интересни заключения, свързани с очите. Човек, който говори и поглежда встрани, желае да говори още. Не го прекъсвайте! Той продължава да разсъждава, да обсъжда проблема, да се съветва със себе си. Колкото по-често отмества поглед, толкова по-сложни му се струват нещата, толкова повече се напруга, за да намери правилен отговор. Ако обаче се загледа право във вас, прекъснете го. Особено ако направи пауза. Ако не направите това, той ще започне да се измъчва.

И усмивката е нещо твърде интересно. Събужда много и противоречиви заключения дори само с факта, че може да се проявява и в приятни, и в неприятни ситуации. Повечето хора се усмихват, когато им е добре, но не малко успяват да направят това и когато се чувстват много зле. Обикновено човек се усмихва, за да достави удоволствие на някой друг. Но има и саркастична, и злобна усмивка, която определено изразява враждебност и неприятелски чувства.

Много въпроси. Много неизвестни. Една нова наука се стреми не само да помогне за пълното опознаване на човека и сложната връзка между неговите реакции, не само да създаде нова лингвистика, но и да допринесе за хармонията в човешките отношения, за избягването на много недоразумения както в разговорите между близки и приятели, така и в общуването между различните култури.

1. Темата на текста е:

- А) езикът на жестовете
- Б) межкултурните жести различия
- В) психологическото значение на жестовете
- Г) изучаването на жестовете – част от опознаването на човека

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Англичаните правят повече жестове от италианците.
- Б) Хората се усмихват само когато са щастливи.
- В) Погледът е важен знак за психологическото състояние на човека.
- Г) Южноамериканците имат нужда от по-голямо лично пространство (дистанция при общуване) от европейците.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Съществуват важни различия между нациите по отношение на жестовете.
- Б) В текста се описва значението на ръкостискането, погледа и усмивката.
- В) В Япония показател за статуса на събеседниците е и жестовото им поведение.
- Г) Отместеният встрани поглед при общуване е знак за объркване.

4. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. В текста се говори за межкултурните различия, свързани с:

- А) погледа
- Б) усмивката
- В) ръкостискането
- Г) разстоянието между събеседниците

5. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор. От текста може да се направи заключението, че южняците са:

- А) темпераментни
- Б) емоционални
- В) експресивни
- Г) съдържани

6. Кое от прилагателните е най-близко по своето значение до употребеното в текста прилагателно *саркастична*?

- А) враждебна
- Б) язвителна
- В) сатирична
- Г) насмешлива

7. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение? Какъв троп е преносното значение?

Това е своеобразно (А) повторение и всеки по-северен (Б) човек би го намерил за излишно (В), но за италианеца то е абсолютно необходимо (Г).

8. За подчертаната в текста дума *недоразумения* е вярно, че:

- А) е сложна дума
- Б) съдържа три представки
- В) е сродна на съществителното *умозаклучение*
- Г) не се употребява в преносен смисъл

9. Защо прилагателното *южноамериканските*, употребено в текста, е написано слято?

10. Защо подчертаното съществително име *факта* в изречението *Събужда много и противоречиви заключения дори само с факта, че може да се проявява и в приятни, и в неприятни ситуации* е членувано с кратък член?

11. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *жест – движения* ?

- А) жест – реакция
- Б) ръкомахане – жест
- В) ръкостискане – поклон
- Г) усмивка – поглед

12. Запетаите в изречението *Ако той гледа предавания на английската или шведската телевизия, непрекъснато ще се измъчва от чувството, че телевизионната компания е забранила на говорителите да ръкомахат, и трудно ще повярва, че нито англичанинът, нито шведът изпитва желание да стори това* отделят:

- А) прости изречения в състава на сложното
- Б) прости изречения в състава на сложното и еднородни части
- В) прости изречения в състава на сложното и обособена част
- Г) прости изречения в състава на сложното и вметнат израз

13. Употребената в текста дума *дистанция* е:

- А) чужда
- Б) чуждица
- В) домашна
- Г) термин

14. Кое от фразеологичните словосъчетания означава *недодялан*?

- А) расъл в гората
- Б) расъл в саксия
- В) расъл под похлупак
- Г) растат ми ушите

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Учените са много внимателни. „Ще минат десетки години – казват те – и навярно живота на няколко поколения, докато успеем да създадем пълен речник на езика на жестовите, докато открием всички правила, на който той се подчинява. Все пак другите лингвисти – онези, които се занимават с писмените и говоримите езици имат зад себе си хилядолетия сериозен труд. А тук работата е съвсем в началото.”

Най-голямата странност на този речник е, че той е по-скоро ръководство за упознаване на хората, отколкото средство за разговор. Макар и тук да важи правилото, че

- В) „Към брата си”
Г) „На прощаване”

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Зададе се облак тъмен” на Христо Ботев, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Ех, мой дядо, тежко време!
Ралото се едвам влачи
и след него сееш семе,
пот от чело, град от очи!

Кажи, дядо, защо плачеш
над тез дълги бразди черни;
от чер облак ли се плашиш,
или мрат ти деца дребни?

21. Прочетете мисълта на Махатма Ганди и напишете есе на тема „Промяната”.

„Бъди промяната, която искаш да видиш в света .”

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
25 ФЕВРУАРИ 2015 г. – II кръг

ТЕСТ ЗА ДВНАДЕСЕТИ КЛАС

Училище: гр./с.

Име, презиме, фамилия:

Уважаеми ученици,

Тестът, който Ви предлагаме, покрива частично формата за държавния зрелостен изпит. Основната причина за това е, че времето, определено за състезанието, е два астрономически часа.

Прочетете двата текста и изпълнете задачите от 1. до 12. включително.

Текст 1

Далеч преди да станем част от ЕС, един голям българин, живял през 19. век, казва: „Само чрез образование и просвета един малък и изстрадал народ може да бъде равен с другите европейски народи“. Това е ерудитът Тодор Минков, роден в гр. Русе, получил европейско образование, прекарал по-голямата част от живота си в Русия, носител на Георгиевски кръст за храброст от Кримската война.

През 1866 г. Тодор Минков превръща собствения си дом в гр. Николаев в училищен пансион. Целта му е да образова бедни, но любознателни българчета и да създаде подготвени кадри, които да приобщат България към семейството на европейските народи. Със свои средства купува учебни помагала, плаща на учители, поддържа училищна болница. В пансиона са образовани над 1000 българчета, които впоследствие стават влиятелни личности: революционерите Атанас Узунов, Панайот Волов, министърът на просветата Александър Малинов, писателите Алеко Константинов, Стоян Михайловски, Георги Стаматов...

Познайте как е завършил дните си Тодор Минков? През последните години от живота си той изпада в голямо материално затруднение и не получава отникъде помощ. Умира изоставен през 1906 г.

Има и други всеотдайни българи, на които сме се „отблагодарили“ по подобен начин. Безпаричен умира и Йордан Йовков, а в по-ново време така си отидоха Христо Фотев и Александър Геров... И една българка с голямо сърце умира в самота: писателката Яна Язова.

Може да се спори дали поговорката „Няма ненаказано добро“ е създадена специално за нашата нация. Инквизицията в Испания посича най-будните си чеда. Почти всички велики художници на Европа от 19. и 20. век умират в мизерия. Защо постъпваме така с добрите и различните хора?... Първо забравяме учителите си. После родителите си. И накрая всички останали, които са ни направили някакво добро.

Текст 2

Лениво се излежавих на шезлонга под плажния чадър и странно – изведнъж морето ми заприлича на вана в хотелска стая. Такова едно услужливо, любезно, туристическо, без нито една вълничка...

Беше някъде към полунощ, когато страховити светкавици раздраха небето. Излязох на хотелския балкон. Огромни вълни с ярост и гняв заливаха брега, безгрижните чадъри се мятаха безпомощно по пясъка...

Морето ми показваше, че моето високомерие не бе никак намясто.

Гледах развилнялата се стихия и се попитах: всъщност ние, българите, подготвени ли сме да действваме, когато природата покаже силата си. Знаем ли как да постъпим, когато земята се залюлее с високите стойности на Рихтер, когато срине сгради и отнеме човешки животи? Ами когато пълноводни реки излязат от коритата и залее селища и градове? Ами когато снегове ни затрупат? Ами когато пламнат горските пожари?

И си спомних, че още в първите класове на нийоркското квартално училище, където учеше дъщеря ми, децата всеки ден тренираха – съвместно и отговорно, а не формално – как да постъпят в случай на природно бедствие... В САЩ навярно няма населено място без организация на доброволци...

Тези чудесни момчета и момичета, които от Орлов мост тръгнаха да гасят пожара на Витоша, са част от формиращото се гражданско общество на България. Тяхното себеотрицание ще донесе по-голяма полза, когато е облечено в опитност, а доброволческата помощ за хора и природа ще се превърне в общонационална кауза.

1. За коя от следните сфери е предназначен Текст 1?

- А) медийна
- Б) естетическа
- В) институционална
- Г) научна

2. Кое от посочените твърдения е вярно според Текст 1?

- А) Няма ненаказано добро е испанска поговорка.
- Б) Тодор Минков свързва европейския път на България с революцията.
- В) Великите художници на Америка от 19. и 20. век умират, след като са получили признание за творчеството си.
- Г) Кавичките маркират ироничното значение на причастието *отблагодарили*, употребено в текста.

3. Коя от посочените думи е синоним на думата *ерудит*, използвана в Текст 1?

- А) сръчен
- Б) високообразован
- В) книжовник
- Г) учен

4. Кое твърдение НЕ е вярно за посочените в Текст 1 родолюбиви проявления на Тодор Минков?

- А) Подпомага обучението на бедни, но любознателни българчета.
- Б) Превръща своя дом в гр. Николаев в училищен пансион.
- В) Поддържа училищна болница.
- Г) Помага само на българчета от своя роден край.

5. Коя функция е водеща за Текст 2?

- А) развлекателната
- Б) апелативната
- В) коментарната
- Г) институционалната

6. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 2?

- А) Текстът оспорва нуждата човекът да преценява реално възможностите и отговорностите си.
- Б) Текстът насочва към мисълта, че високомерието на човека е градивно и логично.
- В) Текстът подчертава силата на човека и неговата независимост от природния свят.
- Г) Текстът изразява удовлетворение от нарастването на организираниите човешки сили в защита на природата и на човека.

7. Коя от посочените думи е пароним на думата *кауза*, употребена в Текст 2?

- А) клауза
- Б) катет
- В) каузален
- Г) дело

8. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 2?

- А) Авторът оспорва общоприети схващания.
- Б) Авторът е скептично настроен към съвременето ни.
- В) Авторът не предлага решения.
- Г) Авторът насочва към вечна, но и актуална за времето ни тема, чрез която провокира читателското отношение.

9. Посочете четирите верни твърдения, като имате предвид информацията в двата текста.

- А) Тодор Минков е роден в гр. Велико Търново.
- Б) Дарява собствения си дом в гр. Николаев за пансион на бедни българчета, за да получат добро образование.
- В) Тодор Минков умира в самота и мизерия през 1906 г.
- Г) В пансиона са образовани повече от 1000 българчета.
- Д) На сутринта се разразява силна морска буря.
- Е) Авторът си мисли, че българите са добре подготвени, за да се справят с природните стихии.
- Ж) Авторът разбира, че високомерието на човека към природата е много неуместно.
- З) Едва ли дори в САЩ има организирана доброволческа помощ.

10. Кое е общото, за което се говори и в двата текста?

- А) Природата е могъща сила.
- Б) Благодарността е благородство на духа.
- В) Високомерието пред природата се наказва.
- Г) Човекът живее истински чрез доброто, което прави за хората и за природата.

11. В рамките на 3 – 4 изречения формулирайте собствена теза на тема „Високомерието на човека към природата”.

16. Свържете името на всеки от героите с литературната творба, от която е съответният герой.

A) Куцар	„Албена”
	„Бай Ганьо”
Б) Ботков	„Под игото”
	„Косачи”

17. От коя Яворова творба са емблематичните думи: „Свръхземните въпроси, / които никой век не разреши, / дълбаех ням“?

- A) „Песента на човека“
- Б) „Маска“
- В) „Песен на песента ми“
- Г) „Две души“

18. Кои са основните характеристики на повестта като жанр?

19. Защо стихотворението на Атанас Далчев носи заглавието „Повест“?

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от поемата „Ралица” на Пенчо Славейков, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Като оназ вечерница в небото
една бе в село Ралица девойка
и цяло село лудо бе по нея.

.....

Че модрия ѝ поглед бе западнал,
като мъгла, на всички на душата
и мислите им все около нея
се вияха, кат сърмений колан
о кръшната ѝ тънка половина...

21. Прочетете откъса от разказа „Песента на колелетата” на Йордан Йовков и напишете интерпретативно съчинение на тема „Любовта между хората”, като включите в аргументацията и други Йовкови разкази.

Тия дискове се канеше да изпита сега Сали Яшар на каруцата, която правеше за Джапара. С чук в ръка той се спря пред тях и се замисли. Мъдрец наистина беше Сали Яшар, много нещо беше видял, много нещо беше преживял, но едно беше ясно за него: с мъки, с нещастия е пълен тоя свят, но все пак има нещо, което е хубаво, което стои над всичко друго - любовта между хората. С тая каруца щеше да се връща Джапар и Шакире щеше да го чака. Тя трябва да пее! И Сали Яшар започна да почуква по дисковете с чука, даваше ухо, внимаваше, ловеше всеки звук, проверяваше всяко съзвучие.